

ARHIVELE TEATRULUI ROMÂNESC

Centenar Ovidiu

La vreme de toamnă, cînd Lunca Siretului bate în arămiu adîncind melancoliile, Vasile Alecsandri lăsa în urmă Bucureștii anului 1884, grăbind spre Mirceștii dulcilor inelelniciri literare.

Între felurite treburî dregătorești, apucase să-l asculte pe Caragiale, în cercul „Junimil”, citind piesa abia isprăvită **O scrisoare pierdută**. Titu Maiorescu provocase această așezare alături a celor mai importanți dramaturgi ai vremii, stimulînd, cu delicatețe, încă neistovita inspirație scenică a creatorului repertoriului național.

După succesul **Fintinii Blanduziei** (22 martie 1884), bardul asternuse febril conceptul unei drame inspirate chiar din luminoasa evocare a poetului Horațiu: „finalul piesei anunța oarecum pe **Ovidiu**; prin prezentarea manuscrisului pierdut al **Artel poetice**, Horațiu își făcea iluzia că va putea îmblîzni minia lui Augustus și pune, deci, capăt exilului lui Ovidiu” (E. Lovinescu). Sigur, de dragul subiectului, ignorase anacronismul istoric — în timpul exilului ovidian, Horațiu murise.

Așadar, așezat pentru iarnă în oasa ce va intra odată cu el în istoria culturii. Alecsandri, după vechiul său obicei, ține o întinsă corespondență cu prietenii. Primele ninsori îl află lîngă șemineu, mărțurisind lui Ion Ghica: „Lucrez cu sîrguință de cîteva zile studiînd operele lui Ovidiu și epoca vieții sale, ca și aceea a morții sale. Biroul meu este plin de cărți clasice, de care mă ocup temeinic. De-aș putea să dau naștere unei noi **Blanduzii** în timpul iernii!” Istoricul Papadopol-Calimach este somat să facă cercetări „despre formulele întrebunțate de strămoșii noștri în convorbiri”. Cum va observa cu finețe comparatistul Charles Drouhet, „Ovidiu era aproape un compatriot” pentru poetul dramatic ce-l va așeza printre scîții Pontului Euxin, ca să grăiască în versuri înfocate despre o țară viitoare, nu alta decît România: „**Și Istrul moștenește al Tibrului renume... / Se-nalț-o nouă Romă, renaște-o nouă lume**”.

Dacă în această piesă exegeții au citit un elogiu adus iubirii, meritul este al poetului liric gîndind la tinerețea pierdută. Alături, cu numeroase zăloage, i-a

stat mereu cartea lui Charles Dezobry, **Rome au siècle d'Auguste**.

În prima versiune — patru acte — care se va reprezenta la Teatrul Național din București, drama este încheiată în decembrie 1884.

Titu Maiorescu, emoționat, îl invită pe autor, „cu mintea și cu inima deschisă”, să citească prețiosul manuscris la „Junimea”.

Alecsandri îl va citi, în cadru solemn, la 15 decembrie, dar, tainic nemulțumit, i se confesează criticului Grigore Ventura, zîrînd „să mă apuc din nou de lucru, pentru a da **Ovidiului** meu bustul definitiv”.

La Teatrul Național, Grigore Manolescu, interpretul lui Ovidiu, Aristizza Romanescu, ce o va întrupa pe Iulia, C. Nottara, creatorul lui Augustus, „sînt încîntați de rolurile pe care li le-am destinat”, află, epistolar, Ion Ghica, atașat diplomatic la Londra. Însuși Alecsandri, numit ministru plenipotențiar la Paris, grăbea premiera.

Ultima misiune diplomatică a poetului va începe după premiera din 9 martie 1885, pregătită cu fastul cuvenit unui „rege al poeziei”. Iosif Vulcan, întors la Oradea, va scrie în **Familia** cu verbul incendiar al misiunii sale propagandistice: „Dar farmecul deosebit al piesei este limba ei cea frumoasă. Limba poetică română nu s-a avîntat încă la-nălțimea aceasta nici chiar la Alecsandri. Se poate zice că poetul s-a întrecut pe sine însuși”.

Poate la gîndul că această scriere teatrală este cea din urmă într-o existență ce amenința să se surpe sub povara bolii, Alecsandri a cizelat necontenit textul, într-un Paris în tumultuoasă prefacere. Scrie, gîndind la atîția prieteni cu care, acolo, pe malurile Senei, a împus Europei drepturile țării sale. Rămăsese aproape singur din magnifica lui generație.

La reluarea din 1887, dramei **Ovidiu** i se adaugă un nou act, devenit întîiul și tipărit nu în **Convorbiri literare**, ci în **Almanahul Societății academice social-literare „România-Jună”** din Viena, la dorința lui Titu Maiorescu, același care trimisese tot almanahului studentesc, în 1883, **Luceafărul eminescian**.

Condeie de prestigiu au situat piesa în opera poetului, dar puține, discutînd-o, au trecut ideii critice și căldură sufletească. Așa cum a făcut Tudor Vianu, el însuși poet al limpidițăților clasiciste: „Ca și Horațiu al **Fintinii Blanduziei**, Ovidiu prezintă prin seninătatea amabilă a firii lui, prin prezența în alcătuirea lui sufletească a sentimentelor sociabile și stenice, imaginea lui Alecsandri însuși, reprezentantul eminent al tradiției noastre clasice, nîtit de lubit de noi pentru aceste trăsături ale personalității și operei lui”.

I. N.